

питання про те, якими документами може підтверджуватись статус диспашера, форма і зміст диспаші, форма довідки про те, що диспаша не скасована і не змінена судом. Про неврегульованість діяльності диспашерів на території України свідчить і той факт, що центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту не встановлено розмір і порядок справляння збору за складання диспаші, як передбачено ст. 290 КТМ України[4, с. 747-748].

По-друге, на чому також акцентується увага у літературі, нормальне функціонування механізму стягнення за диспашею у нотаріальному порядку є можливим лише, якщо всі зацікавлені особи знаходяться на території України. У випадку, якщо яка-небудь із сторін знаходиться за кордоном, ситуація ускладнюється, адже виконавчий напис нотаріуса, на відміну від рішення судових органів, не визнається в іноземних державах. Тому питання про порядок виконання української диспаші за кордоном залежатиме від статусу диспаші в конкретній країні, де потрібне виконання [5, с. 111-112].

Урахування наведених проблем на законодавчому рівні у майбутньому, на нашу думку, тільки сприятиме нормалізації механізму захисту порушених прав стягувачів за диспашею.

Список використаних джерел:

1. Овчинникова Е.А. Особенности посреднической деятельности в страховании // Экономический журнал. 2008. № 15. С. 17-22.
2. Шашорин А.А. Институт общей аварии в Кодексе внутреннего водного транспорта // Морское право: научные записки. СПб., 2004. С. 30-60.
3. Кузнецов С.С., Кормич Л.И. Правовые основы деятельности диспашера // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / Одеська нац. юрид. акад. Одеса :Юрид. л-ра, 2006. Вип. 28. С. 96-100.
4. Теорія нотаріального процесу: науково-практичний посібник / За заг. ред. С. Я. Фурси. К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2012. 920 с.
5. Шемонаев, В.Ю. Правові аспекти складання та виконання загальноаварійної диспаші в Україні в сучасних умовах // Університетські наукові записки. – 2005. – №1-2. – С. 109-112.

Здобувач кафедри цивільного права і процесу
НАВС

Стопченко Катерина Олександрівна

ОСОБИ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У СПРАВАХ ПРО ОСПОРИЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА ТА МАТЕРИНСТВА

Одним із найважливіших інститутів цивільного судочинства є інститут осіб, які беруть участь у справі.

В юридичній літературі зазначається, що термін «особи, які беруть участь у справі» застосовується для позначення групи учасників процесу, юридично заінтересованих у справі і, як наслідок, наділених комплексом процесуальних прав, що дають їм можливість впливати на рух цивільного процесу. Відтак застосування відповідного терміна звільняє від необхідності при формулюванні прав та обов'язків учасників цивільного процесу на різних його стадіях щоразу перелічувати їх суб'єктів [1, с. 136].

Необхідно звернути увагу на те, що справи про оспориювання батьківства та материнства розглядаються в порядку позовного провадження. Виходячи з цього, відповідно до частин 1, 3 ст. 26 ЦПК України особами, які беруть участь у таких справах є: сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб, а також органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Законом до сторін віднесено позивача та відповідача, якими можуть бути фізичні та юридичні особи, а також держава.

Загальноприйнятим у науковій доктрині є визначення позивача як особи, на захист порушених, невизнаних, оспориюваних прав, свобод та інтересів якої відкривається провадження у справі. Інтерес позивача у справі має матеріально-правовий характер, оскільки він безумовно заінтересований у позитивному вирішенні спору на його користь, що

принесе йому певне благо, а це, своєю чергою, спонукає позивача до певних процесуальних дій для досягнення процесуальної мети – ухвалення судом рішення про задоволення позову [2, с. 108].

Аналіз правових норм, що їх містять ч. 1 ст. 136, частини 1–3 ст. 137, свідчить про те, що належним позивачем у справах про оспорування батьківства є:

1) особа, яка записана батьком дитини відповідно до статей 122, 124, 126 і 127 СК України (ч. 1 ст. 136 СК України). Водночас, як зазначено у ч. 5 ст. 136 СК України, не має права оспорювати батьківство особа, записана батьком дитини, якщо в момент реєстрації себе батьком дитини вона знала, що не є її батьком, а також особа, яка дала згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій відповідно до ч. 1 ст. 123 ЦПК України;

2) спадкоємці чоловіка, який був записаний батьком дитини, але помер до народження дитини, але за свого життя подав до нотаріуса заяву про невизнання свого батьківства (ч. 1 ст. 137 ЦПК України);

3) спадкоємці чоловіка, який був записаний батьком дитини, але помер після пред'явлення ним позову про виключення свого імені як батька з актового запису про народження дитини (ч. 2 ст. 137 ЦПК України);

4) спадкоємці чоловіка (дружина, батьки та діти), який був записаний батьком дитини, але через поважні причини не знав про це (ч. 3 ст. 137 ЦПК України);

5) жінка, яка народила дитину у шлюбі, за умови подання іншою особою заяви про своє батьківство (частини 1, 2 ст. 138 СК України).

Водночас, виходячи зі змісту ч. 2 ст. 139 СК України, можна стверджувати, що належним позивачем у справах про оспорування материнства є:

1) жінка, яка записана матір'ю дитини (ч. 1 ст. 139 СК України);

2) жінка, яка вважає себе матір'ю дитини, крім таких випадків:

а) перенесення в організм іншої жінки ембріона людини, зачатого подружжям (чоловіком та жінкою) в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій (ч. 2 ст. 123 СК України);

б) народження жінкою дитини після перенесення в її організм ембріона людини, зачатого її чоловіком та іншою жінкою в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій (ч. 3 ст. 123 СК України).

Виходячи з наведеного, можна стверджувати, що у справах про оспорування материнства та батьківства, на відміну від більшості справ, які розглядаються в порядку позовного провадження, перелік належних позивачів визначений нормами матеріального закону, а саме нормами СК України.

Поряд із позивачем, стороною у цивільному процесі є відповідач. Погляди на юридичну природу відповідача у процесуальній літературі доволі однорідні. Із тими чи іншими відтінковими варіаціями більшість процесуалістів іменують відповідачем особу, яка притягується судом для відповіді у зв'язку з ймовірним порушенням прав позивача [2, с. 108].

Відповідач у справах про встановлення батьківства та материнства визначається, виходячи із того факту, хто є позивачем у справі. Так, наприклад, якщо пред'являється позов про оспорування батьківства жінкою, яка народила дитину у шлюбі, то відповідачем за таким позовом буде чоловік позивачки, який записаний батьком дитини в актовому записі про народження дитини. Якщо ж позивачем у справі про оспорування материнства є жінка, яка вважає себе матір'ю дитини, відповідачем за таким позовом буде особа, яка записана як мати дитини в актовому записі про її народження.

Поряд зі сторонами, до осіб, які беруть участь у справах про оспорування батьківства та материнства, належать і треті особи – суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин, які вступають у цивільну справу, що розглядається в порядку позовного провадження, для захисту своїх суб'єктивних прав, свобод чи інтересів, відмінних від прав, свобод та інтересів сторін. Участь у цивільному процесі третіх осіб обумовлюється тим, що ухвалене судом рішення за наслідками розгляду таких справ може вплинути на правове становище інших

осіб.

Як вже відмічалось, у справах про оспорування батьківства та материнства особа має право пред'явити позов самостійно і брати участь у справі особисто або в її інтересах до суду можуть звернутися інші органи та особи, яким за законом надано таке право, а саме:

- 1) представник, який має відповідні повноваження (ст. ст. 38–44 ЦПК України);
- 2) органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб (ст. ст. 45, 46 ЦПК України).

Як слушно зазначає С. С. Бичкова, метою процесуального представництва є сприяння особі у здійсненні нею права на захист її прав, свобод та інтересів, більш повній та ефективній реалізації наданих їй цивільних процесуальних прав і виконанні покладених на неї цивільних процесуальних обов'язків, а також надання допомоги суду в установленні дійсних прав і обов'язків сторін та інших осіб, які беруть участь у справі [2, с. 314].

Відповідно до положень ч. 1, 2 ст. 45 ЦПК України у випадках, встановлених законом, до суду із заявами про захист прав та інтересів інших осіб, або державних та суспільних інтересів можуть звертатися та брати участь у цих справах: а) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; б) прокурор; в) органи державної влади та органи місцевого самоврядування; г) фізичні та юридичні особи.

Головною метою інституту захисту прав, свобод та інтересів інших осіб у цивільному процесі є надання допомоги та сприяння у судовому захисті особам, які самостійно неспроможні в силу стану здоров'я, непрацездатності, віку тощо захистити свої права. У юридичній літературі висловлена думка, що законодавчо закріплена можливість представлення у суді інтересів осіб, які в силу тих чи інших причин не в змозі самостійно звернутися до суду для захисту своїх прав, свобод та інтересів та взяти участь у розгляді справи, визначеними законом органами та особами є додатковою гарантією здійснення їх права на судовий захист [4, с. 91–92].

Таким чином, склад осіб, які беруть участь у справах про оспорування батьківства та материнства, формують: сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб, а також органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Водночас, індивідуальний склад осіб, які беруть участь у кожній конкретній справі, визначається залежно від предмету та підстави відповідного позову.

Список використаних джерел:

1. Чурпіта Г. В. Захист сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства : [моногр.] / Г. В. Чурпіта. – К. : Алерта, 2016. – 434 с.
2. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження : [моногр.] / С. С. Бичкова. – К. : Атіка, 2011. – 420 с.
3. Цивільний процес України : [навч. посіб.] / [Кучер В. О., Курило Т. В., Парасюк М. В. та ін.] ; за ред В. О. Кучера. – Л. : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 588 с.
4. Гражданский процесс : [учеб.] / [Вершинин А. П., Кривоносова Л. А., Митина М. А. и др.] ; под ред В. А. Мусина, Н. А. Чечиной, Д. М. Чечота. – [изд. 3-е, перераб. и доп.]. – М. : Проспект, 2001. – 544 с.

Курсант 1-го курсу ННІ№1 НАВС (Відділ спеціальної і фізичної підготовки)

Супрунчук Олег Олександрович

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ: ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ ЗМІН

Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні, створений у 1992 р. Нині Конституційний Суд України (далі – КСУ) функціонує відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 р.[1]. Аналізуючи чверть столітню діяльність КСУ, можна визначити низку проблем пов'язаних з його функціонуванням. По-перше, певна залежність від законодавчої гілки влади та президента, по-друге, вплив з боку політичних партій, по-третє, нераціональна система призначення суддів.